

Ondřej Katrák

Historie a stavební vývoj kostela sv. Pankráce v Praze

bakalářská práce

RESUMÉ

Objevením základů románské rotundy pod barokním kostelem sv. Pankráce v době, kdy probíhala výstavba pražského metra na trase C, se otevřela zcela nová kapitola dějin této svatyně. Archeologický výzkum určil vznik sakrální stavby na přelom 11. a 12. století. Poprvé se v pramenech objevuje v konfirmačních listinách krále Přemysla Otakara I., kde se praví, že byl kostel mezi lety 1140-1148 darován jakýmsi rytířem Asinem klášteřu ostrovských benediktinů. Patrocinium je však doloženo až o 200 let později v registru papežského desátku v pražské diecézi z roku 1352. Ovšem není pravděpodobné, že by došlo ke změně patrocinia. Zcela ojedinělé zasvěcení římskému světcovi sv. Pankráci nás přivádí do nedalekého Vyšehradu. Toto sídlo si kolem roku 1070 zvolil jako knížecí rezidenci český panovník Vratislav II. S papežovým souhlasem zde založil kolegiátní kapitolu a při ní baziliku sv. Petra a Pavla. Kolegiátní kostel měl být předním chrámem v zemi a četná papežská privilegia i samotný akt založení, kdy Vratislav II. po vzoru císaře Konstantina vynesl 12 nůží zeminy ze základů stavby, odkazovaly k nápodobě Říma. Kníže také nechal vybudovat baziliku sv. Vavřince a sbor mocných římských světců uzavíralo patrocinium sv. Klimenta. Do této koncepce plně zapadá i sv. Pankrác. I jeho svatyně v Římě leží před hradbami, stejně jako v případě Vyšehradu.

Rotunda sv. Pankráce v dalších staletích prodělala několik stavebních úprav. Ve 13. století přibyla na severní straně věž a patrně ve 14. století došlo k přestavbě na jednolodní gotický kostel. Historické prameny k přestavbě neposkytují žádné bližší informace, ale opět z mlhy vystupuje Vyšehrad. Silný vztah Karla IV. k Vyšehradu, jako sídlu jeho předků, se odrazil v čilé stavební aktivitě. Vyšehrad se stal jednou z hlavních bran do Nového Města, které Karel IV. budoval rovněž jako nový Řím. Patrocinium sv. Pankráce dobře zapadlo i do jeho koncepce.

Roku 1420 se stal kostel sv. Pankráce aktivním účastníkem slavné bitvy o Vyšehrad a k roku 1648 padl jako oběť švédského obléhání Prahy. Současný barokní kostelík s oddělenou zvonicí na severovýchod od kněžiště je výsledkem činnosti michelských jezuitů na konci 17.

století. Z poměrně citlivého zachování gotické dispozice lze usoudit, že gotický kostel ve skutečnosti zbořen nebyl. Tomuto osudu však neunikla vysoká věž, která poskytovala vynikající přehled po hradní ploše Vyšehradu a bylo proto nutné, aby ji obránci města strhli.

Na přelomu 18. a 19. století byl kostel využíván jako skladiště prachu, ale od roku 1818 do dnes slouží jako farní kostel.

Statistické údaje:

Stran: 69

Odstavců: 319

Řádků: 1495

Slov: 14008

Znaků: 80150

Znaků (s mezerami): 94358